

ПОКУТТЯ НА СТАРОДАВНІХ КАРТАХ ЄВРОПИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII ст.

Покуття було відоме в період пізнього середньовіччя і нового часу. Підтвердження цього є його місцезнаходження на стародавніх картах Європи XVI – першої половини XVII ст. У статті проводиться аналіз добірки іноземних карт зазначеного періоду, де розташоване Покуття, яке відіграло важливе військово-стратегічне значення як прикордонний регіон Речі Посполитої (Польщі).

Ключові слова: карта, картографія, картознавство, Покуття.

Покутье было известно в период позднего средневековья и нового времени. Подтверждением этому является его местонахождение на стародавних картах Европы XVI – первой половины XVII ст. В статье анализируется подборка иностранных карт указанного периода, где расположено Покутье, игравшее важное военно-политическое значение в качестве приграничного региона Речи Посполитой (Польша).

Ключевые слова: карта картография, картоведение, Покутье.

The picturesque Pokuttya was famous in the late Medieval and the New Times period. Its place on the ancient European map testifies to this fact. In the article the collection of foreign maps dated back to the abovementioned period where Pokuttya is situated is analyzed. The collection played an important military and strategic role as a frontier region of Rzeczpospolita (Poland).

Key words: map, cartography, map studies, Pokuttya.

Покуття – це мальовничий закуток Прикарпаття, яке поряд з Гуцульщиною, Бойківщиною, Опіллям, є частинкою багатого своєю матеріальною і духовною культурою рідного краю. Для Покуття характерний складний і часом трагічний історичний шлях. Знаходячись в центрі Європи на рубежі західної цивілізаційної культури і порубіжжя хижих кочових племен в далекому минулому, тут відбувались нескінченні війни за право панування на цій благодатній землі. Протягом майже всієї історії населення краю знаходилося під колоніальним гнітом і тим самим відчувало значний вплив культур різних етносів усіх чотирьох сторін світу. Немаловажний вплив на культурний розвиток мало переплетення торгових шляхів, які тут проходили. Крім українців, у різні часи на Покутті проживали поляки, євреї, німці, караїми, вірмени, росіяни та інші народи.

На Покутті перед виникненням і в ранні часи Київської Русі проживало племінне об'єднання білих хорватів. У княжі часи Покуття було малозаселеною частиною Галицького, а пізніше Галицько-Волинського князівства.

З другої половини XIV століття Покуття перебувало у складі Польщі. Після заснування Молдавії (у першій половині XIV століття) воно довгий час було тереном боротьби між нею і Польщею. Війни з Польщею за Покуття розпочав молдавський воєвода Стефан Великий, який двічі нападав на Покуття у кінці XV – на початку XVI ст. Ці молдавсько-польські війни продовжувались надалі, що спричинили багато лиха місцевому населенню, чимало покутян було захоплено в полон, їх оселили в Молдавії і на Буковині, внаслідок чого там зміцнився український елемент.

Плюндрували Покуття в XV – XVII ст. турецько-татарські завойовники. Зафіксовано турецько-татарські набіги на наші землі 1495, 1497, 1499, 1500, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517 рр., а найбільше мусульманські завойовники сплюндрували ці землі 1520 р.

1648 року під впливом Національно-визвольної війни українського народу на Покутті розгорнувся селянський рух під проводом полковника Семена Височана. В умовах стихійного повстанського руху цей полковник зумів об'єднати окремі зағони в

п'ятнадцятитисячне військо, яке визволило майже все Покуття та значну частину Галичини.

У XVII – XIX ст. на Покутті діяли загони опришків під приводом Івана Пискливого, Олекси Довбуша, Івана Бойчука.

Упродовж майже всієї своєї історії, через відсутність державності, Покуття постійно перебувало в залежності від геополітичної ситуації у складі чужоземних окупантів: в останній третині XIV – на початку XVI ст. почергово мінялась молдавська і польська окупація краю, допоки останні не опанували і перебували у нашому краї до другої половини XVIII ст. За першим поділом Польщі, Покуття, як і вся Галичина, опинилась у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії. У міжвоєнний період Покуття вдруге опинилось у складі Польщі. З приходом радянських військ на початку Другої світової війни Покуття опинилось в лещатах радянської влади, хоча й пережило німецько-фашистську окупацію 1941-1944 рр. Лише в період новітнього українського державотворення ми зуміли по-новому переосмислити значення малої батьківщини і почали детальніше вивчати історію рідного краю.

Уперше назва Покуття зафіксована в чолобитній грамоті молдавських бояр і господаря Стефана 1395 р.: «... а і также слюбюем о коломыню і о снатины и о покутее оть наш г(с)дрь, стефань, не имаєть ми одно слова речи». 1411 р. польській король Ягелло стверджує грамотою, що за борг, позичений ним ще 1388 р. в молдавського воєводи Петра, «имають они тако долго держа(т)... покутскую землю... докола мы ... заплатилимы имь, тыхь одну тысячу рублевь». На початку XV ст. назва «Покуття» зустрічається ще кілька разів у молдавських грамотах, зокрема, в 1411 р. («... имаємь ему дати наш город Снятин и Коломыню и покутскую землю»), 1433 р. («а покутская земля как издавна слушала о своєю границую из века наша так тягнеть»), 1455 р. («... а також коли бы вышдо (л) андрен Трушкович или боу (д) каким шикдник покутски до наших земл...»). Зустрічається назва і в хроніці Я. Длугоша (1415-1480) [1].

У 1491 р. польське посольство передає петицію короля Казимира Ягеллончика до молдавського господаря Стефана у справі наїзду на Покуття, яким вважали спочатку селянське повстання під проводом Мухи.

Пізніше назва «Покуття» і її жителі – «покутяни» згадуються в польських хроніках Я. Длугоша, М. Кромера (Русі Покутянів), М. Бельського (Покутя), М. Стриковського (Покутська Русь) у зв'язку із виступом Мухи [2].

Варто зауважити, що Покуття часто позначалися на картах Європи. У цій статті маємо на меті за допомогою збереженого іноземного картографічного матеріалу XVI – XVII ст. дослідити місцезнаходження Покуття. Вивчення картографічного матеріалу проводилося шляхом системного аналізу, що передбачав визначення структурних елементів цілого, встановлення різноманітних зв'язків між

ними, їхнього зіставлення і наступного зведення отриманих даних в єдину теоретичну картину.

Україна, як і історико-географічний регіон Покуття, на стародавніх картах Європи і світу була у полі зору досліджень українських і російських істориків ще у XIX – на початку XX ст. Зокрема, український картограф В. Кордт видав цілу серію «Материалов по истории русской картографии». Але найбільш цінною його книгою є з історії картографії України, надрукована вже у міжвоєнний період [3]. Інший картограф В. Ляскоронський в українській історіографії дав початок дослідженню іноземних карт і атласів XVI – XVII ст., на яких були позначені території нашої держави [4].

У радянський час частково українською картографією займалися Ф. Дітмар, Б. Рибаків [5]. Історичне картознавство України набуває особливого розвитку у наш час. З'явилися ряд картографічних досліджень М. Вавричин, Я. Дашкевича, Т. Лютої, Р. Сосси та ін., які ввели в науковий обіг ряд нових карт, що раніше публікувалися у Європі [6]. У 2000 р. спільними зусиллями Національної академії наук України, Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського, Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка було проведено міжнародну наукову конференцію «Картографія та історія України», присвячена 400-річчю від народження Гійома Левассера де Біплана [7].

Більшість карт, де зображене мальовниче Покуття, знаходиться у Львівській національній науковій бібліотеці ім. Василя Стефаніка НАН України. Тут міститься колекція карт і атласів, що налічує понад 20 000 примірників. Основою картографічної колекції бібліотеки послужили картографічні твори із зібрань бібліотек Наукового товариства ім. Тараса Шевченка, «Оссолінеума»¹ (до фондів цієї наукової установи ввійшли колекції родини князів Любомирських та бібліотека Павлівковських), Народного дому. Найціннішу частину колекції становлять картографічні стародруки XVI-XVII ст.

Картографічна збірка відділу стародруків, рукописних та рідкісних книг ім. Ф. Максименка наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. Івана Франка налічує понад 1 500 карт і атласів. Фонду її формувалися завдяки тому, що в часи Австро-Угорської монархії та довоєнної Польщі до бібліотеки надходили обов'язкові бібліотечні примірники. Крім того, бібліотека здійснювала закупівлю картографічних творів у львівських книготорговців; долучилися до цієї

¹ «Оссолінеум» (Львівський інститут Оссолінських) заснований у 1817 р. польським літературознавцем, істориком і громадським діячем Юзефом Оссолінським. У бібліотеці і музеї концентрувалися книги, переважно з питань філософії, історії, літератури, географії, права, а також колекції археологічних пам'яток, монет, зброї, картин, гравюри, скульптури. Інститут справляв певний вплив на поширення освіти, науки й культури не тільки в Галичині, а й на Буковині та Закарпатті.

справи і приватні колекціонери, що поповнювали зібрання карт подарунками [8].

У другій половині XV ст. в Європі започатковується і набуває розвитку книгодрукування (у тому числі й картодрукування). З'являються численні нові карти – *tabula moderna* (сучасні карти), авторами яких були знані картографи світу Герард Меркатор, Себастьян Мюнстер, Йодок Гондій, Віллем Блау, Вацлав Гродецький, Герард де Йоде, Томаш Маковський, Ісаак Масса, Сигізмунд Герберштейн та ін.

Зображення території України на стародавніх картах відповідало тогочасним уявленням західно-європейських картографів про наш край. Тож і не дивно, що деякі з карт мають неточності та помилки при відображенні тих чи інших елементів географічної основи.

Серед опрацьованих нами 84 карт Європи і світу XVI – першої половини XVII ст. локалізовано місцезнаходження Покуття та його міст і містечок лише на 20 картах, які ми спробуємо проаналізувати. Як правило, Покуття позначене на картах Польщі, Литви, а також Московії і Трансильванії.

У місті Страсбург (Франція) у 1513 р. упорядковано і видано «Сучасна карта Європейської Сарматії або Угорщини, Польщі, Росії, Пруссії і Волощини», де хоч Покуття і не позначене, проте зображено покутське містечко Коломия (*Colonia*) [9].

Цікавою є «Нова карта Польщі та Угорщини» Бернарда Ваповського і Себастьяна Мюнстера, укладена 1540 р. в м. Базель (Швейцарія), де окреслені наступні історико-географічні регіони України: Русь (*Russia*) (територія умовного позначення Галичини – А.К.), Волинь (*Volhinia*), Поділля (*Podolia*), Покуття (*Pocutze*), Бессарабія (*Bessarabia*), Мала Татарія (*Tartaria minor*), Перекопська Татарія (*Tartaria Przesorep[is]*) (останні дві території належать до Північного Причорномор'я і Кримського півострова). На карті Покуття зі сходу затиснене між Молдавією (*Moldavia*) і Поділлям, на значно більшій відстані з півдня позначені кордони Трансильванії (*Transylvania*). Покутські міста не позначені на мапі [10].

Подібною є карта Себастьяна Мюнстера «Новий опис Польщі та Угорщини», видана в цьому ж швейцарському місті у 1559 р. Позначені ті ж самі українські регіони, але без кордонів. На карті з елементів рельєфу південно-західніше Покуття показані гори Карпати (без назви) [11].

На карті польського картографа Вацлава Гродецького «Польща, описана в [її] кордонах і місцевостях», видана у м. Антверпен (Нідерланди) у 1570 р. з українських земель виділено Русь (*Russia*), Волинь (*Volhinia*), Поділля (*Podolia*) [12]. Незважаючи на те, що на карті не окреслене Покуття, латинською мовою позначені покутські містечка Снятин (*Snatyn*), Коломия (*Colonia*) і Жуків (*Zukov*) у верхів'ях річки Прут. Біля Снятина видно топографічні елементи, дорога, яка розділяє Руське воєводство з Молдавією, південніше помічаємо гідронім Серет і містечко-замок з однойменною

назвою. Позначки навколо Снятина, Коломій і Жукова засвідчують, що тут зосереджувались сліди міських укріплень бастионного характеру. Видається помилковим локалізація Снятина у складі Молдавії (*Moldaviae Pars*), адже воно у той час входило до складу Руського воєводства Речі Посполитої (Польщі). Серед інших міст Прикарпаття (сучасної Івано-Франківської області) знаходимо Галич (*Halycz*), Рогатин (*Rohatina*), Долину (*Dolina*).

На іншій карті «Польща у її кордонах і територіях» цього ж автора, надрукованої у німецькому місті Кельн у 1592 р., Покуття не позначене. Серед українських земель виокремлено Русь (Руське воєводство) (*Russia*), Волинь (*Volhinia*) і Поділля (*Podolia*). Покутські міста Коломия (*Colonia*), Снятин (*Snatyn*) Жуків (*Zukov*) позначені у складі Руського воєводства, а не Молдавії (*Moldavia*) [13]. На даній карті Покуття перетинає річка, мабуть, Прут.

У цьому ж німецькому містечку Кельн у 1597 р. Вацлавом Гродецьким опубліковано карту королівства Польщі, яка в більшій мірі повторює карти, видані у 1570 і 1592 рр. [14].

На карті «Опису Польщі і Литви автора Вацлава Гродецького і коректора Андрія Пограбкі пілзенського» (Антверпен, Нідерланди, 1602 р.) охоплено територію від Балтійського моря на півночі до гирла Дніпра на півдні, від Одера на заході до Дніпра на сході [15]. На карті позначені кордони Польщі, воєводства пофарбовані різними кольорами. У тій частині карти, що охоплює українські території, показано: Русь (*Russia Pars*), Волинь (*Volhinia*), Поділля (*Podolia*, *resore optima* – Поділля, багате на худобу, (*лат.*)), Кодима (*Codima folitudo uafissima* – Кодима, безлюдна, спустошена (*лат.*)). Показано густу мережу населених пунктів на Русі, Волині та частині Поділля. Прикметно, що покутське місто Снятин (*Snatyn*), як і на карті Вацлава Гродецького (Антверпен, 1570 р.) позначений у складі Молдавії (*Moldaviae Pars*). Натомість простежено появу покутських і прикарпатських містечок Коломия (*Colonia*), Галич (*Halycz*), Рогатин (*Rohatina*), Долина (*Dolina*), Тисмениця (*Tysmienice*), Жуків (*Zukov*). Снятин, як і Коломию, перетинає річка Прут. Ряд міст мають сліди міських укріплень бастионного характеру.

Оригінальною видається карта Литви (*Lithuania*) Герарда Меркатора, надрукована у Амстердамі в 1628 р. [16]. Гори на карті зображені художнім малюнком, ліси – малюнком у вигляді невеликих груп дерев. Штрихуванням позначено болота. Населені пункти поділено на декілька категорій і позначено пунсонами або художніми малюнками у вигляді будівель. Хоча територіально Покуття на карті не позначене, землі України представлені Східною (*Volynia ulterior*) та Західною (*Volynia citer[ior]*) Волиню, Поліссям (*Polesia*), Поділлям (*Podolia*), Підляшшям (*Podlachia*), Червоною Руссю (*Russia rubra*). На карті покутське місто Снятин (*Snatyn*) помилково входить до складу Поділля і має позначку замку. Назва річки Прут не підписана.

Серед інших прикарпатських міст помічено лише Коломия (Calonia) і Галич (Halucz). Помилковим є і те, що Коломию подано південніше Снятина за горами Карпатами (ймовірно, сучасне Закарпаття).

Іншу карту Герард Меркатор присвятив Росії з прилеглими територіями, яка, як і попередня карта, видана у 1628 р. в Амстердамі [17]. Карта охоплює не тільки територію європейської Росії від Мурманського (Баренцового) моря на півночі до Чорного моря на півдні, але й частину Центрально-Східної Європи. Карта має густу річкову мережу і мережу населених пунктів, гори і ліси зображені художніми малюнками. Річки на території сусідніх з Росією держав не підписані. Відрадім є те, що на такій великій географічній території знайшлося місце покутським містам Снятину (Sniatyn) і Коломії (Colonia), а також Галичу (Halucz). Помилковим видається локалізація Снятина біля невідомої річки Дністер.

Подібну карту, автором якої є Герард Меркатор, видано у Амстердамі через два роки [18]. З українських земель зображені Русь (Russia), Поділля (Podolia), Волинь (Wolhinia), Покуття (Pocucz), Сіверщина (Siuegia), західне узбережжя Чорного моря, Кримський півострів (Taurica Cherfonefus), Приазов'я, яке помилково назване також Кримом (Crimea seu Tartaria Przecopenfis). На карті позначений Снятин (Sniatyn) поряд з Коломією (Colonia) у складі Покуття. Також є Галич (Halucz).

У 1630 р. Герард Меркатор і Генрік Гондій уклали карту Трансильванії, опубліковану в Амстердамі у 1630 р. [19]. Гори і ліси на карті зображено стилізованими малюнками. Населені пункти не поділені на категорії. З українських територій позначені Карпати і частина Прикарпаття, річка Прут (без назви), міста: Снятин (Sniatyn), Коломия (Colonia), Гвіздець (Guczdziecz), Чернівці (Cernoucz). Снятин перетинає річку Прут, південніше стилізовано позначені гори.

На іншій карті Трансильванії (Амстердам, 1638 р.) Герард Меркатор вказує на Снятин (Sniatyn) як прикордонне південне містечко Руського воєводства (Russiae Pars) Польщі [2, с. 160-161]. На жаль, на ньому не вказується помітка, що тут є замок-фортеця, на відміну від сусідньої Коломії. Повз Снятина і Коломії північніше протікає річка Прут. Також позначені покутські містечка Гвіздець (Guozdziec) і Жуків (Zukou), а також сусіднє буковинське місто Чернівці (Cernoucz).

Нарешті у 1643 р в Амстердамі Герард Меркатор і Віллем Блау опублікували утретє карту Трансильванії [20]. Гори, болота, деякі міста показані художніми малюнками, ліси – малюнками у вигляді невеликих груп дерев. З українських територій (Russiae Pars) позначено Карпати (Carpatius nunc Sapaq mons a Ruffis Biefcid dictus) і частину Прикарпаття. Позначено річку Прут (без назви). Серед міст Покуття знаходимо Снятин (Sniatyn), Коломию (Colonia), Гвіздець (Guczdziecz), Жуків (Zukou), а також Устя (Vfczye), Чернівці (Cernoucz) та кілька населених пунктів без назв.

На карті Угорщини, Польщі, Литви, Русі, Волощини та Болгарії (подана без кордонів) картографа Себастьяна Мюнстера, виданій у 1578 р. в м. Базель (сучасна Швейцарія) рельєф, населені пункти і лісові масиви зображені художніми малюнками. На карті подано густу гідрографічну мережу; частина річок не підписана. Великі помилки у подачі населених пунктів – часто на карті одне місто показане кілька разів [21]. Серед українських регіонів позначені Русь (Russia) (територія умовного позначення Галичини – А. К.), Волинь (Volinia), Поділля (Podolia), частина Покуття (Pocinze de Pars) і Кодимія (Codinia). Серед покутських міст позначені Коломию (Colonia), Снятин (Sniatyn), Тисменицю (Tismenh), які, згідно позначок, мали замок-фортецю. Щодо інших міст нашого Прикарпаття, то помічені Галич (Halitz), Долина (Dolina). Снятин доволі віддалено лежить від Коломії. Мабуть помилковим є і те, що Молдавія (Moldavia) і Бессарабія (Bessarabia) знаходяться значно північніше від Покуття. Що найцікавіше, Снятин, згідно карти, входило до складу Волощини (Valachia), а не Покуття (Pocinze de Pars). На жаль, не помічені річки Прут, Черемош, Дністер, які омивають Покуття.

Автор «Карти Росії, званої Московією, виготовлена нами з рукопису, накресленого старанням і коштом Федора, сина царя Бориса, і від річки Двіни до інших місць, які відомі як з карт, так і нами додані» (Амстердам, 1633 р.) Гессель Геррітц позначив такі українські землі: Полісся (Polesie), Волинь (Wolynia), Поділля (Podolia), Сіверщина (Severa), Приазов'я і Крим (Crimea) [5; 2, с. 152-153]. Серед прикарпатських містечок позначені лише два: Снятин (Sniatyn) і Галич (Halucz).

Подібного характеру карта Гесселя Геррітца укладена в 1641 р. і теж видана в Амстердамі [22]. Землі України представлені Поліссям (Polesie), Волинню (Wolynia) – від Західного Бугу до Чорного моря; Поділлям (Podolia) – між Дністром і Південним Бугом; Сіверщиною (Severa) – у верхів'ї Десни. В Приазов'ї і Криму позначено територію кримських або перекопських татар (Crimea, seu Tartaria Perecopenfis). У межах Польщі поданий Коломия (Colonia) і Снятин (Sniatyn), які знаходяться на роздоріжжі трьох регіонів: Руського воєводства (Польщі: Polonia), Поділля і Молдавії (Moldavia). Покуття перетинає Прут. Серед інших міст Прикарпаття позначені лише і Галич (Halicz). Зауважимо, що Коломия помилково подана значно південніше Снятина у межах володінь Молдавії.

На іншій, т. зв. «найновішій», карті Росії (Амстердам, 1638 р.) в тій частині, що охоплює територію України, позначено Поділля (Podolia), Сіверщину (Ducatis Severiensis), Перекопську Татарію (Crimea seu Tataria Przecopenfis), Кримський півострів (Taurica Cherfonefus) [23]. У західній частині України на Прикарпатті позначено три міста: Снятин (Sniatyn), Коломия (Colonia), Галич (Halucz). Карту створено голландським купцем і картографом Ісааком Массою, який неодноразово бував у Москві в 1601-1634 рр.

Для створення карти Росії він використав власні відомості та карти, виготовлені в Росії. Для укладання території Правобережжя автор використав польське картографічне джерело, можливо карту Польщі В. Гродецького. Надруковано дану карту в Амстердамі у 1638 р.

Цікавою для знавців карт може стати карта Великого князівства Литовського, упорядкована Томашом Маковським і Віллемом Янсоном Блау (Амстердам, 1643 р.) [24]. Карта охоплює територію від Балтійського моря (Balticum Mare) на півночі до Брацлава (Braclaw) на півдні, від витоків Вісли (Vistula) на заході до Чернігова (Czernihow) на сході. Позначено державні кордони між Річчю Посполитою, Великим Московським князівством, Курляндським князівством, Лівонією, а також земель, воєводств, князівств.

В тій частині карти, що охоплює українські землі, позначено: Червона Русь (Rufsia rubra), Покуття (Pokutie Pars), Поділля (Podolia), Полісся (Polesie), Західна Волинь (Wolynia citerior), Східна Волинь, яку звали також Україною та Низом (Wolynia ulterior, quae tum Vkraina tum Nis ab altis vocitatur), Підляшшя (Podlachia), частина Сіверського князівства (Severiensis Pars). Карта показує густу мережу річок і населених пунктів. Тому не дивно у західній частині карти помічано Снятин (Sniatyn), який знаходиться на південному прикордонні Покуття і Поділля. Червоним кольором на місці покутського міста позначено обширний замок-фортецю. Серед інших міст і містечок Прикарпаття

знаходимо Рогатин (Rohatyn), Галич (Halicz), Войнилів (Woynilow), Куропатники (Kuropatniki), Мартинів (Martynow).

Це одна карта Великого князівства Литовського, подана цими авторами (Амстердам, 1649 р.), фактично є повторенням попередньої [25]. Карта має густу мережу населених пунктів, особливо на Поліссі і Волині. Серед міст Покуття і Прикарпаття виокремимо Снятин (Sniatyn), Рогатин (Rohatyn), Галич (Halicz), Войнилів (Woynilow), Куропатники (Kuropatniki), Мартинів (Martynow).

Українські землі на карті «Угорщина з попередніми повернутими місцевостями...» (автори Йанн Самбук і Абрагам Ортелі; видана у м. Антверпен (Нідерланди) в 1602 р.) представлені територією Поділля (Podolliae pars), на якій позначені витік річки Прут (Prut flu.) і покутські міста Коломия (Colomia) і Снятин (Snatin) [26].

Аналіз добірки іноземних карт XVI – першої половини XVII ст., де розташоване Покуття, дає змогу сформулювати такі висновки. Як правило, Покуття знаходимо на картах Польщі, Литви, Московії, Трансильванії. Цей прикордонний регіон Польщі, а пізніше Речі Посполитої відіграв важливе військово-стратегічне значення, підтвердження цьому його розташування на прикордонні Руського воєводства, Молдавії і Трансильванії. Водночас зустрічаємо ряд неточностей та помилок при відображенні Покуття та його в складі різних держав і регіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кордт В. Матеріали до історії картографії України / В. Кордт. – К., 1931. – Ч. 1. – С. 100.
2. Грабовецький В. Нариси історії Прикарпаття з найдавніших часів до кінця XV століття. Т. 1 / В. Грабовецький. – Івано-Франківськ, 1992. – С. 119–120.
3. Кордт В. Матеріали до історії картографії України / В. Кордт. – К., 1931. – Ч. 1. – С. 198 с.
4. Ляскоронский В. Иностранные карты и атласы XVI и XVII вв., относящиеся к Южной России / В. Ляскоронский // Чтения Исторического общества Нестора Летописца. – К., 1898. – Кн. 12. – С. 97–137.
5. Паньків М. І. Покуття / М. І. Паньків // Жовтень. – 1987. – № 2. – С. 100–105.
6. Вавричин М. Г. Матеріали до історії картографії України у XVI ст. у фондах ЛНБ АН УРСР // Бібліотека і науково-технічний прогрес. – Львів, 1975. – С. 101–109; Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – Кінець XV – першої половина XVII ст. – К. : ДНВП «Картографія», 2004. – 208 с.; Дашкевич Я. Р. Україна на картах XIV – XVI ст.: Стан і проблема дослідження / Я. Р. Дашкевич // Історико-географічне вивчення природних та соціально-економічних процесів на Україні. – К., 1988. – С. 94–100; Дашкевич Я. Східне Поділля на картах XV ст. / Я. Дашкевич // Географічний фактор в історичному процесі. – К., 1990. – С. 155–169; Дашкевич Я. Р. Територія України на картах XIII–XVII ст. / Я. Р. Дашкевич // Історичні дослідження : Вітчизняна історія. – К., 1981. – Вип. 7. – С. 88–93; Люта Т. Україна на старожитніх мапах / Т. Люта // Пам'ятки України : історія та культура. – К., 1996. – № 2. – С. 51–56; Сосса Р. Передне слово / Р. Сосса // Вавричин М., Дашкевич Я., Кришталович У. Україна на стародавніх картах. – Кінець XV – першої половина XVII ст. – К. : ДНВП «Картографія», 2004. – 208 с. – С. 5–7.
7. Історичне картознавство України : [збірник наукових праць]. – Львів-Київ-Нью-Йорк, 2004. – 518 с.
8. Сосса Р. Передне слово / Р. Сосса // Вавричин М., Дашкевич Я., Кришталович У. Україна на стародавніх картах. – Кінець XV – першої половина XVII ст. – К. : ДНВП «Картографія», 2004. – 208 с. – С. 6.
9. Вавричин М. Г. Матеріали до історії картографії України у XVI ст. – С. 101–102; Дашкевич Я. Східне Поділля на картах XV ст. – С. 155–169.
10. Вавричин М. Г. Матеріали до історії картографії України у XVI ст. – С. 105; Дашкевич Я. Р. Територія України на картах XIII – XVII ст. – С. 89; Сосса Р. Історія картографування території України. – С. 24–25.
11. Вавричин М., Дашкевич Я., Кришталович У. Україна на стародавніх картах. – С. 42–43.
12. Вавричин М. Г. Матеріали до історії картографії України у XVI ст. – С. 105; Дашкевич Я. Р. Територія України на картах XIII – XVII ст. – С. 89; Люта Т. Вказ. праця. – С. 51–56; Сосса Р. Історія картографування території України. – С. 26–28; Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – Кінець XV – першої половина XVII ст. – С. 44–47.
13. Там само.
14. Вавричин М. Україна на стародавніх картах. Кінець XV – першої половина XVII ст. / М. Вавричин, Я. Дашкевич, М. Кришталович. – С. 84–85; Дашкевич Я. Р. Територія України на картах XIII–XVII ст. – С. 88–92.

15. Вавричин М. Г. Матеріали до історії картографії України у XVI ст. – С. 105 ; Дашкевич Я. Східне Поділля на картах XV ст. ; Сосса Р. Історія картографування території України. – С. 27–28 ; Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – Кінець XV – першої половина XVII ст. – С. 102–103.
16. Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – Кінець XV – першої половина XVII ст. – С. 122–123 ; Дашкевич Я. Поділля на картах XV – XVII ст. – С. 131–132.
17. Вавричин М., Дашкевич Я., Кришталович У. Україна на стародавніх картах. – Кінець XV – першої половина XVII ст. – С. 126–127.
18. Вавричин М. Г. Матеріали до історії картографії України у XVI ст. – С. 105 ; Дашкевич Я. Р. Територія України на картах XIII – XVII ст. – С. 88–89; Сосса Р. Історія картографування території України. – С. 22 ; Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – С. 142–145.
19. Вавричин М., Дашкевич Я., Кришталович У. Україна на стародавніх картах. – С. 136–137 ; Дашкевич Я. Східне Поділля на картах XV ст.
20. Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – С. 160–161.
21. Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – С. 50–51 ; Дашкевич Я. Р. Україна на картах XIV–XVI ст. ; Рыбаков Б. А. Русские карты Московии XV – начала XVI века. – М., 1974. – 112 с. – С. 57–68 ; Сосса Р. Історія картографування території України. – С. 34.
22. Дашкевич Я. Р. Україна на картах XIV–XVI ст. ; Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – С. 152–153.
23. Вавричин М., Дашкевич Я., Кришталович У. Україна на стародавніх картах. – С. 166–169 ; Сосса Р. Історія картографування території України. – С. 34 ; Рыбаков Б. А. Указ. соч. – С. 57–68.
24. Вавричин М. Г. Матеріали до історії картографії України у XVI ст. ; Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – С. 184–187 ; Дашкевич Я. Східне Поділля на картах XV ст. – С. 155–159 ; Демченко Г. Атласи картографічної фірми Блау – найвище досягнення голландського атласного картографування XVII ст. // Картографія та історія України : [збірник наукових праць]. – Львів ; Київ ; Нью-Йорк, 2000. – С. 40–45.
25. Вавричин М. Україна на стародавніх картах / М. Вавричин, Я. Дашкевич, У. Кришталович. – С. 198–199.
26. Там само. – С. 108–109.

Рецензенти: Котляр Ю. В., д.і.н., проф. ;
Сінкевич Є. Г., к.і.н., доц.

© Королько А. З., 2010

Стаття надійшла до редколегії 18.06.2010 р.